

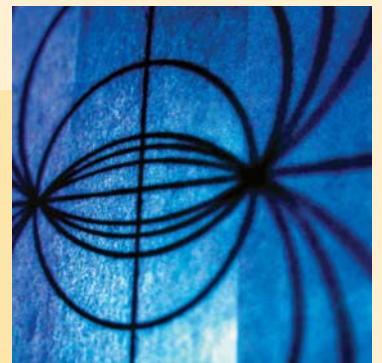

Een nieuwe indeling van tijd in het arbeidsleven

infosheet

„De Europese Commissie heeft ... verzocht de wijze waarop perioden van werk, vrije tijd, studie en zorg worden verdeeld, opnieuw te overdenken.“

Europese Commissie, oktober 2001

WAT is de context?

Veranderingen in de traditionele rol van man en vrouw en de verdeling van werk dwingen ons de gebruikelijke arbeids- en leefpatronen opnieuw onder de loep te nemen. De roep om een betere kwaliteit van het bestaan neemt toe, terwijl werkgevers grotere flexibiliteit op de arbeidsplaats willen. De Europese Raad van Lissabon in 2000 stelde expliciet dat er tijdsindelingsregelingen moeten komen ter ondersteuning van arbeidsparticipatie op oudere leeftijd, levenslang leren, inzetbaarheid en een duurzaam pensioenstelsel. Als gevolg daarvan zijn de Europese politieke en sociale agenda's steeds meer gericht op een verbetering van arbeidsaanbod en flexibiliteit voor het bedrijfsleven en een grotere inzetbaarheid door betere permanente educatie; voorts is er meer aandacht voor de maatschappelijke behoeften aan zorg, het waarborgen van duurzame pensioenen en een verhoging van de arbeidsparticipatie van vrouwen en ouderen.

WAAROM dit rapport?

De Stichting heeft al veel werk verricht op het gebied van tijdsindeling en -besteding. Zij richtte zich in het bijzonder op timemanagement als een instrument om enkele van de urgentste problemen aan te pakken. Het concept van organisatie van tijd gedurende de hele levenscyclus, dat weer op de agenda staat, kan hierop een antwoord geven. Daarbij wordt gekeken naar de wijze waarop kan worden ingespeeld op de veranderende behoeften door de hele levenscyclus te reorganiseren en daarbij vooral aandacht te besteden aan de periode waarin men deel uitmaakt van de beroepsbevolking.

WAT zijn de bevindingen?

Voorkeuren voor werktijden

- De helft van alle werknemers wil de werkweek met gemiddeld 10 % verkorten.
- Ruim 20 % van de werknemers beweert te willen kiezen voor onbetaald verlof van drie maanden.
- Van de werkenden met een voltijdse baan heeft 14 % geprobeerd werk in deeltijd te krijgen.
- 40 % van de oudere werkende vrouwen overweegt haar betaalde baan op te geven om de zorg voor oudere familieleden op zich te nemen.
- Van de beroepsbevolking geeft 10 tot 15 % aan het arbeidsleven te willen bekorten.

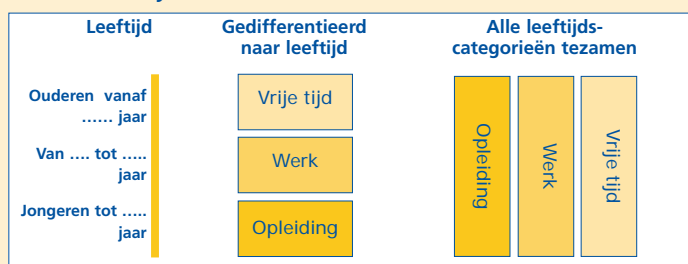
Tendensen in het evenwicht tussen arbeids- en privé-leven

- Het patroon van „leren — werken — pensioen“ blijft de norm maar is aan verandering onderhevig door flexibelere werktijden en -praktijken.
- Regelingen voor flexibele werktijden zijn in Europa toegenomen van 25 % in 1988 tot 29 % in 1998.
- Flexibiliteitsregelingen gelden meer voor jongeren dan voor ouderen.
- De duur van het arbeidsleven is aanzienlijk afgenomen door langere studies en tendensen van vervroegde pensionering.

Kloof tussen mannen en vrouwen

- Vrouwen zijn tussen 1984 en 1999 vaker ononderbroken voltijds blijven werken, maar het percentage varieert sterk per lidstaat.
- Het aandeel van vrouwen in ononderbroken voltijds werk binnen zogenaamde mannensectoren neemt toe.
- De arbeidspatronen bij paren met kleine kinderen variëren steeds meer, met diverse combinaties van voltijds en deeltijdwerk.
- De verdeling van het inkomen blijft ongelijk: zo is het gemiddelde inkomen dat vrouwen in Duitsland gedurende hun hele leven verdienen, 43 % van hun mannelijke collega.
- Steeds meer mannen volgen nu een typisch „vrouwelijk“ arbeidspatroon, dat wil zeggen onderbroken perioden van beroepsactiviteit.

Twee levenscyclusmodellen

Bron: Riley en Riley, 1994.

Verwante vraagstukken

- Hervreiding van inkomen
- Vergoeding voor zorgtaken en levenslang leren
- Verlenging van de arbeidsparticipatie
- Financiering van andere activiteiten met pensioenspaargelden
- Werknemersrechten van deeltijdwerkers
- Maatregelen om werknemers- en bedrijfswensen op elkaar af te stemmen

Beleids perspectief

- Toenemende beleidsondersteuning voor gecombineerde scenario's: zorgen voor toegankelijke regelingen voor deeltijdwerk en flexibel werk.
- Betere toegang tot verlofregelingen van langere duur, met name ouderschapsverlof en studieverlof, loopbaanonderbrekingen en sabbatsverlof in de meeste lidstaten.
- In een poging de tendens van vervroegde pensionering te keren, voeren de meeste lidstaten nu een beleid dat ouderen ertoe aanzet langer aan het arbeidsproces deel te nemen.

WAT nu?

De conclusie van het rapport dat een verbetering van de kwaliteit van het bestaan voor werknemers het algemene doel is, leidt ertoe dat levenscycluspatronen opnieuw onder de loep moeten worden genomen. Mensen krijgen dan meer keuzemogelijkheden terwijl tevens hun inkomen of uitkering gewaarborgd blijft.

Voorgesteld wordt dat beleidsmakers tijds- en inkomensopties moeten verbeteren of nieuwe mogelijkheden moeten scheppen om de perioden van werk over de hele levenscyclus te herverdelen en zo te zorgen voor betere arbeidsvoorwaarden, meer eigen tijd en betere toegang tot opleiding of vrijwilligerswerk. Meer in het bijzonder wordt in overweging gegeven dat beleidsmakers moeten garanderen in ruil voor een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd en verlenging van het arbeidsleven meer betaald verlof tijdens de „stressvolle“ levensfasen te bieden. Ook wordt onderstreept dat nieuwe structuren van sociale zekerheid absoluut noodzakelijk zijn om iedereen in staat te stellen een andere organisatie van zijn of haar tijd gedurende het arbeidsleven te verkennen.

Volledige tekst:

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0336.htm>

Nadere informatie:

Teresa Renehan, ter@eurofound.eu.int

Werk van de Stichting met betrekking tot verwante vraagstukken:

Active strategies for an ageing population

<http://www.eurofound.eu.int/living/ageing.htm>

Employment options of the future

<http://www.eurofound.eu.int/working/options.htm>

Derde Europese enquête naar arbeidsomstandigheden

<http://www.eurofound.eu.int/working/surveys.htm>

Family care of the elderly

<http://www.eurofound.eu.int/living/family.htm>

Reconciliation of work and family life and collective bargaining

http://www.eurofound.eu.int/Other_Reports/work_family_life.pdf

Time constraints at work and health risks in Europe

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0307.htm>

Gender, employment and working time preferences in Europe

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0145.htm>

(samenvatting in het Nederlands ook verkrijgbaar: Geslacht, werkgelegenheid en voorkeuren voor werktijden in Europa,

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0244.htm>)

Time and work: work intensity

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0244.htm>

Time and work: duration of work

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0244.htm>

Times in the city and quality of life

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF9940.htm>

(samenvatting in het Nederlands ook verkrijgbaar: Tijden in de stad en leefbaarheid, <http://www.eurofound.eu.int/publications/EF9957.htm>)

Flexibility in working conditions

http://www.eurofound.eu.int/working/flex_wip.htm

Monitoring quality of life in Europe

<http://www.eurofound.eu.int/living/monitor.htm>